

24-9-2015 18:49 Leestijd 3 minuten

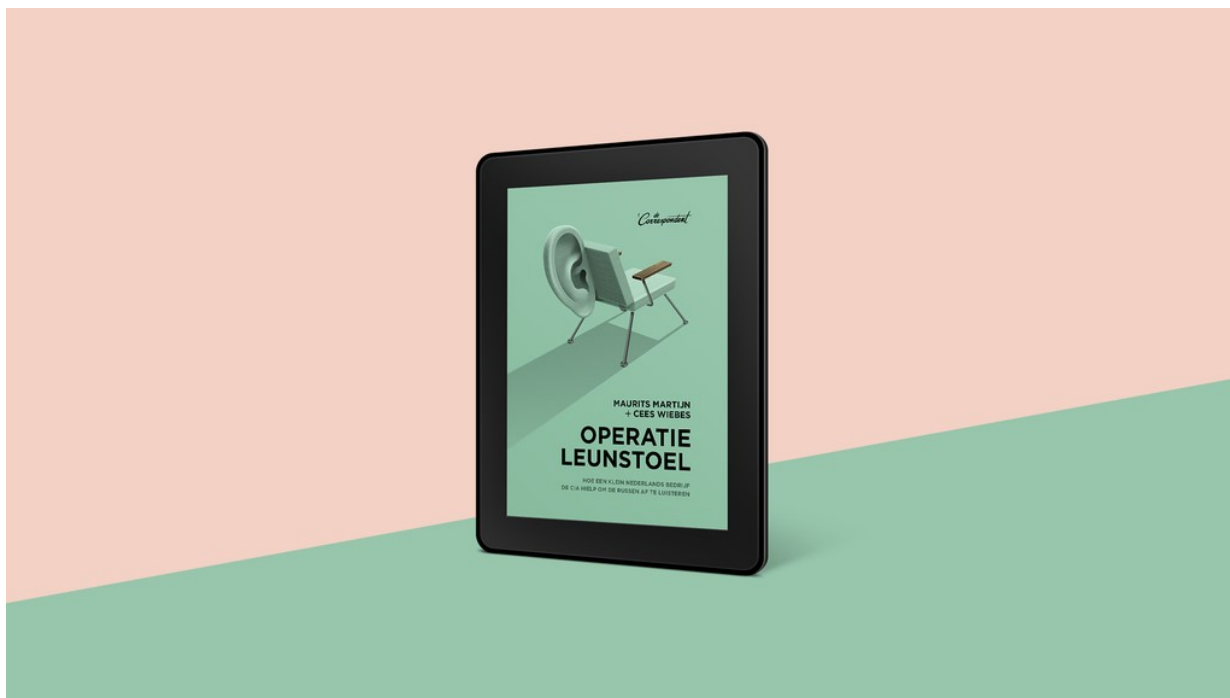
Het verhaal over operatie-Leunstoel telt ruim twaalfduizend woorden. Dat zijn zo'n tachtig bladzijden. Voor wie geen tijd heeft die lange versie te lezen, hier een korte samenvatting. Bevat spoilers!

Geen tijd voor de lange versie? Lees hier een samenvatting van operatie-Leunstoel

Correspondent Technologie &
Surveillance

[Maurits Martijn](#)

In 1945 ontvangt de Amerikaanse ambassadeur in de Sovjet-Unie, W. Averell Harriman, een houten replica van The Great Seal of the United States. Nadat het prachtige cadeau is gecontroleerd op afluisterapparatuur, hangt Harriman het pontificaal op in het werkvertrek van de ambassadewoning.

Zeven jaar later, in september 1952, ontdekt een technisch specialist dat er al die tijd toch een afluisterapparaat in The Great Seal heeft gezeten. Dit apparaat

heeft geen batterij, is draadloos en wordt vanaf een afstand met elektromagnetische golven aangestraald. Een technisch hoogstandje. De Amerikanen schrikken zich rot en beseffen dat de Russen mijlenver voorlopen op het gebied van audiosurveillance.

Wat er al die jaren door de Russen is opgevangen, is onbekend. Volgens de Russen gaf het hun jarenlang een strategische voorsprong in de Koude Oorlog.

52 jaar later vinden twee kleinzonen van een van de medewerkers van het NRP documentatie over de samenwerking tussen het NRP en de CIA

Uit vrijgegeven documenten van de FBI en uitspraken van Amerikaanse betrokkenen uit die tijd blijkt dat er in Washington paniek uitbreekt over het apparaat, dat al snel de omineuze naam *The Thing* krijgt. De Amerikanen hebben geen flauw benul hoe het apparaat werkt en besluiten eind 1952 naar de Nederlandse Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) te stappen met een verzoek om hulp. Het hoofd van de BVD, Louis Einthoven, brengt de CIA in contact met Joop van Dijk, de oprichter van het Nederlands Radar Proefstation (NRP) in Noordwijk. Het NRP krijgt de opdracht om niet alleen *The Thing* te doorgronden, maar er ook replica's van te maken. De CIA vertelt de NRP'ers alleen niet de ware achtergrond van de opdracht, ze delen mee dat het afluisterapparaat in een leunstoel is

gevonden. Vandaar de naam van de operatie: Easy Chair.

De jaren daarna wordt er in het diepste geheim gewerkt. Het lukt het NRP niet om een exacte kopie van The Thing te maken, wel slaagt het bedrijf erin na hard zwoegen een apparaat te maken dat op dezelfde principes steunt. Het NRP ontwikkelt zodoende een draadloos, batterijloos apparaat dat vanaf een afstand door radargolven kan worden aangestraald.

Eind 1958 verneemt de BVD van een informant dat de Russische ambassade in Den Haag nieuwe meubelen heeft besteld. Samen met het NRP slaagt de BVD erin om in een poot van een bureau een afluisterapparaat aan te brengen. Begin 1959 wordt het bureau in de

Russische ambassade in Den Haag geplaatst.

Omdat het apparaat niet werkt, wordt besloten tot een risicovolle gezamenlijke operatie. Medewerkers van de CIA, het NRP en de BVD rijden met een vrachtwagen langs de Russische ambassade en stoppen voor het gebouw. Ze veinzen motorpech, maar in werkelijkheid zitten een medewerker van het NRP en de CIA achterin met apparatuur om het afluisterapparaat in de ambassade aan te stralen. Het werkt. Ze ontvangen geluid. Missie geslaagd.

Het Nederlands Radar Proefstation zal tot en met het einde van de Koude Oorlog in 1989 apparatuur maken voor de Amerikaanse geheime dienst. Het zal sommige medewerkers van het NRP geen

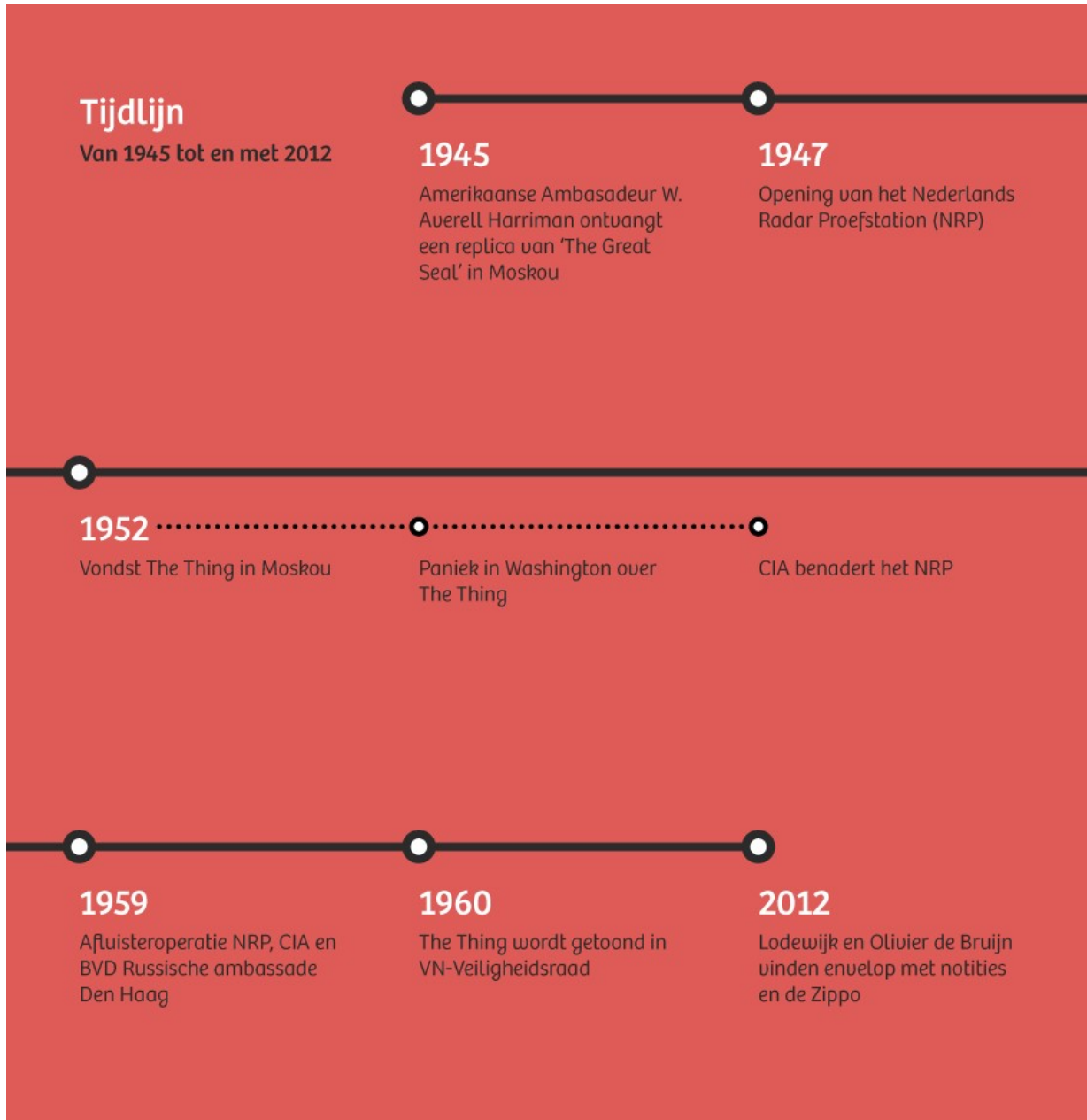
windeieren leggen.

52 jaar later, in mei 2012, vinden twee kleinzonen van een van de medewerkers van het NRP documentatie over de samenwerking tussen het NRP en de CIA. Zij stappen daarmee naar mij, waarna ik met inlichtingenexpert Cees Wiebes binnen anderhalf jaar de samenwerking weet te reconstrueren.

In december 2013 krijgt het verhaal nog een actueel staartje: dan blijkt uit documenten van Edward Snowden dat de NSA en de CIA nog steeds af luisterapparatuur inzetten die direct is gebaseerd op de technologie van The Thing.

Een tijdlijn van de

geschiedenis

/
Sluiten

Ook in operatie-

Leunstoel:

Deze reconstructie is gebaseerd op documenten van direct betrokkenen, gesprekken met direct betrokkenen, uitvoerig archiefonderzoek, documenten uit archieven van zowel Amerikaanse als Nederlandse geheime diensten die zijn vrijgegeven na een Wob-verzoek en uitgebreid openbronnenonderzoek. Het onderzoek duurde anderhalf jaar.